

اشغال بوشهر توسط انگلیسی ها و آغاز قیام مردم تنگستان (1333ق)

بوشهر از بنادر بزرگ و مهم ایران می‌باشد که قریب به یکصد سال است ...

بوشهر از بنادر بزرگ و مهم ایران می‌باشد که قریب به یکصد سال است به‌عنوان مرکز بنادر جنوب کشور شناخته شده. قبل از ظهور و ورود دین اسلام به ایران، بندری به نام بوشهر اساساً وجود نداشته است و آبادی در دو فرسنگی سمت جنوب بوشهر در ساحل دریا بوده که آنجا را (ریشهر) می‌نامیده‌اند. به قول مؤلفین "فارسنامه ناصری" و "گنج دانش"، بوشهر از زمان کریم‌خان زند رو به آبادی گذاشت و در زمان ناصرالدین‌شاه رو به عمران پیش‌تر گذاشت و از بنادر تجاری مهم محسوب شد. تا در سال ۱۲۷۳ق که شهر هرات از طرف دولت ایران محاصره شد، انگلیسی‌ها خائف گشتند و برای انصراف ایران از تصرف هرات که کلید هندوستان شمرده می‌شد، سی فروند کشتی جنگی به خلیج فارس فرستادند و پس از جنگ با دلاورمردان تنگستان این بندر را تصرف کردند. (این درگیری بین باقرخان ضابط تنگستانی و پسر رشیدش احمدخان تنگستانی با چهارصد تفنگچی در قلعه ریشهر روی داد و احمدخان تنگستانی به همراه ۷۲ نفر در این راه شهید شدند.) در آغاز جنگ جهانی اول (۱۹۱۴م) قوای روس از شمال و نیروهای انگلیس از جنوب کشور، ایران را در معرض هجوم قرار دادند. کشتی‌های جنگی انگلیس در مقابل بوشهر لنگر انداختند و نیروهای اشغالگر در بیست و ششم رمضان المبارک سال ۱۳۳۳ هجری قمری (۸ اوت ۱۹۱۵م، برابر با ۱۷ مرداد ۱۲۹۴ش)، شهر بوشهر را به اشغال خود درآوردند. یک روز از پس از اشغال بوشهر، چهارده نفر از احرار آن علیه اشغالگران اعتراض کردند ولی چون اهل جدال و اسلحه نبودند دستگیر و به هندوستان تبعید شدند. رئیس‌علی‌خان دلواری، شیخ‌حسین‌خان چاه‌کوتاهی و زائرخضرخان اهرمی سه نفر خوانین دلیر تنگستان از این وقایع آگاه شدند و تصمیم گرفتند که علیه دشمن قیام و در مقام مدافعه از وطن برآیند. حدود دو ماه قبل از این‌که قوای انگلیس بوشهر را اشغال کنند، جنرال کاکس کنسول انگلیس در خلیج فارس، نامه‌ای به مرحوم شیخ محمدحسین برازجانی روحانی متنفذ و مجتهد معروف دشتستان نوشت که جواب آن نامه انگیزه قیام رئیس‌علی دلواری آن قهرمان نامی ایران و اسلام شد. کنسول انگلیس در این نامه از شیخ محمدحسین برازجانی خواسته بود که از نفوذ خود استفاده کند و از هرگونه آشوب و قیام علیه اشغالگران جلوگیری نماید. در این نامه تأکید شده بود که از دشمنی با دولت انگلیس هیچ سودی عاید ملت ایران نخواهد شد، بلکه در صورتی که ایرانیان وارد جنگ شوند، انگلیس یک سوم خاک ایران را به تصرف خود درخواهد آورد. شیخ در پاسخ به این نامه تمام مصیبت‌ها را از طرف دولت انگلیس برشمرده و اعلام کرده بود که چنان‌چه عملیات انتقام‌جویانه علیه اشغالگران صورت پذیرد، مسئولیت آن بر عهده انگلیسی‌ها خواهد بود. رئیس‌علی در نامه‌های متعدد به شیخ محمدحسین برازجانی، برای جهاد و قیام علیه قوای انگلیس کسب تکلیف می‌کرد که سرانجام مرحوم شیخ صورتی از حکم جهادی که مراجع شیعه از نجف اشرف ارسال داشته بودند، به ضمیمه حکم خود مبنی بر وجوب جهاد با کفار انگلیسی و جلوگیری از رخنه آن‌ها به بنادر جنوب و دشتی و تنگستان و لزوم همکاری خوانین این مناطق و بسیج مردم مسلمان برای رفتن به میدان جنگ صادر می‌کرد و برای همه خوانین می‌فرستاد. رئیس‌علی دلواری همین‌که از حکم جهاد مرحوم شیخ محمدحسین برازجانی و دیگر مراجع دینی آگاهی می‌یابد، آماده نبرد با قدرت امپراتوری انگلیس می‌شود و مقدمات کار را در خانه حاج سیدمحمدرضا کازرونی فراهم می‌سازد. رئیس‌علی همراه دوستش خالوحسین دشتی در اوایل ماه رمضان ۱۳۳۳ق در عمارت حاج سیدمحمدرضا کازرونی، پس از مذاکراتی با وی آمادگی خود را برای دفاع از بوشهر و جلوگیری از پیشروی نیروهای انگلیسی اعلام می‌دارد. رئیس‌علی پس از اظهار تشکر، قرآن مجید را می‌طلبد و همین‌که خادم قرآن می‌آورد، برمی‌خیزد و تعظیم می‌کند و با احترام تمام آن را روی میز جلو خود می‌گذارد، آن‌گاه رو به حاضرین کرده و می‌گوید: «ای کلام‌الله گفتار مرا شاهد باش. من به تو سوگند یاد می‌کنم که اگر انگلیسی‌ها بخواهند بوشهر را تصرف کنند و به خاک وطن من تجاوز نمایند در مقام مدافعه برآیم، و تا آخرین قطره خون من بر زمین نریخته است، دست از جنگ و ستیز با آنان نکشم، و اگر غیر از این رفتار کنم در شمار منکرین و کافرین به تو باشم، و خدا و رسول از من بیزار شوند.» بعد از اشغال شهر بوشهر در ۲۶ رمضان ۱۳۳۳ق، نیروهای انگلیسی قصد تصرف ناحیه دلوار را می‌کنند. دلوار محلی بود که پیش از آن چند بار سربازان انگلیسی بیه آن‌جا تجاوز کرده اما طعم تلخ شکست را در این ناحیه چشیده بودند. رئیس‌علی‌خان دلواری، شیخ‌حسین‌خان چاه‌کوتاهی و زائرخضرخان اهرمی، از این وقایع آگاه و در مقام دفاع از وطن برمی‌آیند. بدین‌ترتیب قیام دلیران تنگستان علیه اشغالگران انگلیس آغاز می‌شود و نیروهای متجاوز انگلیس که قریب به پنج هزار بودند در دام دلیرمردان تنگستانی گرفتار می‌آیند و عده زیادی از متجاوزان انگلیسی در این حمله از بین می‌روند. قیام مردم تنگستان بر روی هم، هفت سال به طول میانجامد.